

สัมมัจจกรกัปปวัตนสูตร - Dhammachakkapavattana Sutta, or Dhammachakka (ธรรมจักร)

Dhammachakka in Pali verses and translation

เอวัมเม สุตัง เอกัง สมะยัง กะคะวา พาราณะสิยัง วิหะระติ อสิปะตะเนมิคะทาเย ตัตตระ โข กะคะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขุ อามันเตสิ
(ข้าพเจ้า (คือพระอานนท์) ได้สดับมาอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งพระมหากรุณาธิคุณ เสด็จประทับอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมือง
พาราณสีในเวลานั้น พระองค์ได้ตรัสเตือนพระภิกษุเบญจวัคคีย์ว่า)

**Evam-me sutam, Ekam samayam Bhagavā, Bārānasiyam viharati isipatane
migadāye Tatra kho Bhagavā panca-vaggiye bhikkhū āmantesi:**

-I heard that one time the Buddha was staying at Isipatana, near Varanasi
At that time, the Blessed One expounded the supreme knowledge he had realized
to the group of five ascetics:

The two extreme practices

เทวเม ภิกขเว อันตา (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ที่สุดแห่งการกระทำสองอย่างเหล่านี้ มีอยู่)

Dveme bhikkhave antā

-The two extremes that one has gone forth from worldly life

ปัพพะชิตนะ นะ เสวิตัพพา (เป็นสิ่งที่บรรพชิตไม่ควรข้องแวะเลย)

pabbajitena na sevittabbā

-(they are monk, recluse, ascetic, etc.) should not practice,

โย จายัง กามสุ กามะ สุขัลลิกานุโยโค (นี่คือการประกอบตนพัวพันอยู่ด้วยความใคร่ในกามทั้งหลาย)

**Yo cāyam kāmesu kāma-sukhallikānuyogo, - 1. Attachment to worldly sense
pleasures,**

หีนโน (เป็นของต่ำทราม)

Hīno - Which is low,

กัมโม (เป็นของชาวบ้าน)

gammo - household life

โปลูชชะนิกโก (เป็นของชั้นปูลูชน)

pothujjaniko -vulgar

อะนะริโย (ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยะเจ้า)

Anariyo -unworthy

อะนัตตะสัญหิตโต (ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย นี้อย่างหนึ่ง)

anattha-sanhito -useless

โย จายัง อัตตะกิลมะถานุโยโค (อีกอย่างหนึ่ง คือการประกอบกรรมตนให้ลำบาก)

Yo cāyam atta-kilamathānuyogo, - 2. Devotion to self-mortification

ทุกโข (เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งทุกข์)

Dukkho - Painful

อะนะริโย (ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยะเจ้า)

Anariyo - unworthy

อะนัตถะสังขหิโต (ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย)

Anattha-sanhito - useless

The Middle Path (ทางสายกลาง)

เอเต เต ภิกขเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ มัชฌิมา ปะฏิปะทา (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลาง ไม่เข้าไปหาส่วนสุดแห่งการกระทำสองอย่างนั้น มีอยู่)

Ete te bhikkhave ubho ante anupagamma, Majjhimā patipadā

- the Middle Path, the practice to avoid these 2 extremes:

ตะถาคะเตนะ อภิสัมพุทธา (เป็นข้อปฏิบัติที่ตะถาคคได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว)

Tathāgatena abhisambuddhā,

- This knowledge is realized through penetrative insight by the Tathagata,

จักขุกะระณิ (เป็นเครื่องกระทำให้เกิดจักขุ)

Cakkhu-karannī - Produces vision

ญาณะกะระณิ (เป็นเครื่องกระทำให้เกิดญาณ)

nāna-karannī - Produces knowledge,

อุปะสะมาเย (เพื่อความสงบ)

Upasamāya - Leads to tranquility

อะภิญญาเย (เพื่อความรู้ซึ้ง)

Abhinnāya - Leads to insight

สัมโพธายะ (เพื่อความรู้อ้อม)

Sambodhāya - Leads to the extinction of defilements

นิพพานายะ สังวัตตะติ (เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน)

nibbānāya samvattati. - Leads to to Nibbana.

กะตะมา จะ สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น เป็นอย่างไรเล่า)

Katamā ca sā bhikkhave majjhimā patipadā - What is the Middle Path,

The Noble Eightfold Path (มรรค 8)

อะยะเมวะ อะริโย อัญญังคิโก มัคโค (ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น คือข้อปฏิบัติเป็นหนทางอันประเสริฐ ประกอบด้วย องค์ 8 ประการ นี้เอง)

Ayameva ariyo atthangiko maggo, - the middle way to cease all defilements is the Noble Eightfold Path,

เสยยะถิหัง (ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ)

Seyyathīdam, - Namely

1. สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ)

Sammā-ditthi - Right view

2. สัมมาสังกัปปิ (ความดำริชอบ)

Sammā-sankappo, - Right opinion

3. สัมมาวาจา (การพูดจาชอบ)

Sammā-vācā - Right speech

4. สัมมากัมมันโต (การทำกรงานชอบ)

Sammā-kammanto - Right action

5. สัมมาชีโว (การเลี้ยงชีพชอบ)

Sammā-ājīvo, - Right livelihood

6. สัมมาวายาโม (ความพากเพียรชอบ)

Sammā-vāyāmo - Right effort

7. สัมมาสะติ (ความระลึกชอบ)

Sammā-sati - Right mindfulness

8. สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ)

Sammā-samādhi. - Right concentration - Samadhi

อะยัง โข สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา (ลูก่อนภิกขุทั้งหลาย นี้แล คือข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลาง)

Ayam kho sā bhikkhave majjhimā patipadā – This is the Middle Path,

ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา (เป็นข้อปฏิบัติที่ตะถาคะได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว)

Tathāgatena abhisambuddhā, - realized by the Tathagata

จักขุกะระณี (เป็นเครื่องกระทำให้เกิดจักขุ)

Cakkhu-karannī - Produces vision

ญาณะกะระณี (เป็นเครื่องกระทำให้เกิดญาณ)

nāna-karanī – Produces knowledge,

อุปะสะมายะ (เพื่อความสงบ)

Upasamāya– Leads to tranquility

อะภิญญาสะ (เพื่อความรู้ซึ้ง)

Abhinnāya – Leads to insight

สัมโพธายะ (เพื่อความรู้พร้อม)

Sambodhāya – Leads to the extinction of defilements

นิพพานายะ สังวัตตะติ (เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน)

nibbānāya samvattati. – Leads to to Nibbana.

Dukkha (Suffering – ทุกข์)

อิทัง โข ปะนะ ภิกขเว ทุกขัง อะริยะสังัจจ (ลูก่อนภิกขุทั้งหลาย ก็อริยสังคือทุกข์นี้ มีอยู่)

Idam kho pana bhikkhave dukkham ariya-saccam, - the Noble Truth of Suffering
- Dukkha

ชาติปี ทุกขา (คือ ความเกิดก็เป็นทุกข์)

Jātipi dukkhā - Birth is suffering

ชราปี ทุกขา (ความแก่ ก็เป็นทุกข์)

Jarāpi dukkhā - Aging is suffering

มะระฉัณปี ทุกขัง (ความตาย ก็เป็นทุกข์)

Maranampi dukkham - Death is suffering

โสกะ ประวิเทาะ ทุกขะ โทมะนัสสุ สุปายาสาปี ทุกขา (ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกายความไม่สบายใจความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์)

Soka-parideva-dukkha-domanas supāyāsāpi dukkhā, - Sorrow, lamentation, physical/mental discomfort, pain, grief, distress, despair, and resentment are suffering

อัมปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข (ความประสาธกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์)

Appiyehi sampayogo dukkho – Association with those are unpleasant is suffering

ปิเยหิ วิปะโยโค ทุกโข (ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์)

Piyehi vippayogo dukkho – Separation from those are pleasant is suffering

อัมปิจันัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง (มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์)

Yampiccham na labhati tampi dukkham, - Desire to get, to attain something but not getting it, not attaining it is suffering

สังจิตเตนะ ปัญญาทานักขันธา ทุกขา (ว่าโดยย่อ อุปาทานขันธทั้งห้า เป็นตัวทุกข์)

Sankhittena pancupādānakkhandhā dukkhā. – In brief, the Five Aggregates* (rupa and nama) of clinging (attachment) is suffering.

*Five Aggregates (khandha – ขันธ์ทั้งห้า or เภยจขันธ์): five conditioned elements of existence forming a being or entity. Nama – mind phenomena.

1. Material form, appearance (รูป - rupa),
2. (Pleasant/ unpleasant) feeling, sensation (เวทนา - vedana),
3. Perception, recognition or remembrance (สัญญา - sanna),
4. Mental formation, conditioning (สังขาร - sankhara),
5. Consciousness (วิญญาณ - vinnana)

Dukkha-Samudaya (origin of suffering - ทุกขสมุทัย)

อิทัง โข ปะนะ กิกขะเว ทุกขะสมุทะโย อะริยะ สัจจัง (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นี้ มีอยู่)

Idam kho pana bhikkhave dukkha-samudayo ariya-saccam – the Noble Truth of Origin of Suffering

ยายัง ตัณหหา (นี่คือ ตัณหหา)

Yāyam tanhā

-Tanha (craving)

โปโนพกะวิกา (อันเป็นเครื่องทำให้มีการเกิดอีก)

Ponobbhavikā – Produces new round of becoming, rebirth, new existence

นันทิ ราคะ สะหะคะตา (อันประกอบด้วยด้วยความกำหนัด ด้วยอำนาจความเพลิน)

Nandi-rāga-sahagatā, – Bounded with pleasures, passion

ตัตระ ตัตราภินันตินี (เป็นเครื่องให้เพลินอย่างยิ่งในอารมณ์นั้นๆ)

Tatra tatrābhinandinī, - Delight and indulge in every sensual objects, every existences: here, there, everywhere, - clinging, attachment

เสยยะถิทัง (ได้แก่ตัณหหาเหล่านี้ คือ)

Seyyathīdam, - Namely

1. กามะตัณหหา (ตัณหหาในกาม)

Kāma-tanhā – Craving for sensual pleasures*

2. **ภวตัณห** (ตัณหในความเป็น)

Vhava-tanhā – Craving for existence

3. **วิภวตัณห** (ตัณหในความไม่มีเป็น)

Vibhava-tanhā, - Craving for non-existence or self-annihilation (because of wrong views)

***phassa** – **ผัสสะ** (sensorial impressions from contacting): sight (eyes), sound (ears), smell (nose), taste (tongue), touch (body), and think (mind).

Dukkha-Nirodha (cessation of suffering – ทุกขนิโรธ)

อิหัง โข ปะนะ กิกขะเว ทุกขะนิโรธ อริยะสังังง (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อริยสังคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นี้ มีอยู่)

Idam kho pana bhikkhave dukkha-nirodho ariya-saccam, - the Noble Truth of Cessation of Suffering

โย ศัสสา เวยะ ตัณหายะ อะเสสะ วิราคะ นิโรธ (นี่คือความดับสนิทเพราะจางไปโดยไม่มีเหลือของตัณหานั้น นั่นเอง)

Yo tassā yeva tanhāya asesā-virāga-nirodho

จาโต (เป็นความสลละทิ้ง)

Cāgo - The complete cessation of craving is giving up

ปะฏินิสสัคโค (เป็นความสลละคืน)

Patinissaggo - relinquishing

มุตติ (เป็นความปล่อย)

Mutti - liberating

อะนาลโย ฯ (เป็นความทำให้ไม่มีที่อาศัย ซึ่งตัณหานั้น)

anālayo - detaching from craving.

Dukkha-Nirodha-Gamini-Patipada (the Path, Magga – มรรค)

อิหัง โข ปะนะ กิกขะเว ทุกขะ นิโรธะ คามินี ปะฏิปะทา อริยะสังังง (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อริยสังคือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นี้ มีอยู่)

Idam kho pana bhikkhave dukkha-nirodha-gāminī-patipadā ariya-saccam,
- the Noble Truth of the Path leading to the Cessation of Suffering - Magga

อะยะเมวะ อริโย อฏฐังกิกโก มัคโค (ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น คือข้อปฏิบัติเป็นหนทางอันประเสริฐ ประกอบด้วย องค์ ๘ ประการ นี้เอง)

Ayameva ariyo atthangiko maggo,
- the middle way to cease all defilements is the Noble Eightfold Path,

เสยยะถิหัง (ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ)

Seyyathīdam, - Namely

1. **สัมมาทิฏฐิ** (ความเห็นชอบ)

Sammā-ditthi - Right view

2. **สัมมาสังกัปป** (ความดำริชอบ)

Sammā-sankappo, - Right opinion

3. สัมมาวาจา (การพูดจาชอบ)

Sammā-vācā - Right speech

4. สัมมากัมมันโต (การทำกรงานชอบ)

Sammā-kammanto - Right action

5. สัมมาอาชีพ (การเลี้ยงชีพชอบ)

Sammā-ājīvo, - Right livelihood

6. สัมมาวาชโย (ความพากเพียรชอบ)

Sammā-vāyāmo - Right effort

7. สัมมาสะติ (ความระลึกชอบ)

Sammā-sati - Right mindfulness

8. สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ)

Sammā-samādhi. - Right concentration - Samadhi

Three phases of Knowledge, twelve aspects

1. Sacca nana – สัจจญาณ (knowledge of truth) regarding dukkha

อิหัง ทุกขัง อะริยะ สัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ชัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ (อุก่อนภิกขุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาก่อน ว่า อริยสัจคือทุกข์เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ ดังนี้)

Idam dukkham ariya-saccanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi -Vision (eyes of Dhamma) arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light (knowledge discerns all phenomena, light to get rid of darkness of ignorance) arose in me regarding those unheard before, This is the Noble Truth of Suffering.

2. Kicca nana – กิจจญาณ (knowledge of function) regarding dukkha

ตั้ง โข ประณีตัง ทุกขัง อะริยะ สัจจัง ปะริญญะยันติ (ว่า ก็อริยสัจคือทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ดังนี้)

Tam kho panidam dukkham ariya-saccam parinneyanti

-Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of Suffering should be rightly and fully comprehended.

3. Kata nana – กตญาณ (knowledge of function has been done) regarding dukkha

ตั้ง โข ประณีตัง ทุกขัง อะริยะ สัจจัง ปะริญญาตันติ (ว่า ก็อริยสัจคือทุกข์นั้นแล เรากำหนดรู้ได้แล้ว ดังนี้)

Tam kho panidam dukkham ariya-saccam parinnānti

Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of Suffering has been rightly and fully comprehended.

4. Sacca nana - สัจจญาณ (knowledge of truth) regarding dukkha-samudaya

อิหัง ทุกขะ สะมุทะโย อะริยะ สัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ฆัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปิญญา อุทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ (ดูก่อนภิกขุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ปิญญาเกิดขึ้น แล้วแก่เรา วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน ว่า อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ ดังนี้)

Idam dukkha-samudayo ariya-saccanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, This is the Noble Truth of Origin of Suffering.

5. Kicca nana – กิจจญาณ (knowledge of function) regarding dukkha-samudaya

ตั้ง โข ประนีทั้ง ทุกขะ สะมุทะโย อะริยะ สัจจิง ปะหาตัพพันติ (ว่า ก็อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรละเสีย ดังนี้)

Tam kho panidam dukkha-samudayo ariya-saccam pahātabbanti

Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of Origin of Suffering should be eradicated.

6. Kata nana – กตญาณ (knowledge of function has been done) regarding dukkha-samudaya

ตั้ง โข ประนีทั้ง ทุกขะ สะมุทะโย อะริยะ สัจจิง ปะหีนันติ (ว่า ก็อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เราละได้แล้ว ดังนี้)

Tam kho panidam dukkha-samudayo ariya-saccam pahīnanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of Origin of Suffering has been completely eradicated.

7. Sacca nana – สัจจญาณ (knowledge of truth) regarding dukkha-nirodha

อิหัง ทุกขะ นิโรโธ อะริยะ สัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ฆัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปิญญา อุทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ (ดูก่อนภิกขุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ปิญญาเกิดขึ้น แล้วแก่เรา วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน ว่า อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ ดังนี้)

Idam dukkha-nirodho ariya-saccanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

-Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, This is the Noble Truth of the Cessation of Suffering.

8. Kicca nana – กิจจญาณ (knowledge of function) regarding dukkha-nirodha

ตั้ง โข ประนีทั้ง ทุกขะ นิโรโธ อะริยะ สัจจิง สัจจิกาทัพพันติ (ว่า ก็อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง ดังนี้)

Tam kho panidam dukkha-nirodho ariya-saccam sacchikātabbanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

- Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of the Cessation of Suffering

should be fully realized.

9. Kata nana – กตญาณ (knowledge of function has been done) regarding dukkha-nirodha

ตั้ง โข ประณีตทั้ง ทุกขะ นิโรธ ะริยะ สัจจัง สัจฉิกะตันติ (ว่า ก่อริยสังคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เราทำให้แจ้งได้แล้ว ดังนี้)

Tam kho panidam dukkha-nirodho ariya-saccam sacchikatanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

-Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of the Cessation of Suffering has been fully realized.

10. Sacca nana – สัจจญาณ (knowledge of truth) regarding dukkha-nirodha-gamini-patipada or magga

อิหัง ทุกขะ นิโรธะ คามินี ประฏิปะทา ะริยะ สัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ฐัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ (อุก่อนภิกขุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ปัญญาเกิดขึ้น แล้วแก่เรา วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคย ฟังมาแต่ก่อน ว่า อริยสังคือข้อปฏิบัติที่นำสู่ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ ดังนี้)

Idam dukkha-nirodha-gāminī-patipadā ariya-saccanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

-Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this is the Noble Truth of the Path leading to the Cessation of Suffering.

11. Kicca nana – กิจจญาณ (knowledge of function) regarding dukkha-nirodha-gamini-patipada or magga

ตั้ง โข ประณีตทั้ง ทุกขะ นิโรธะ คามินี ประฏิปะทา ะริยะ สัจจัง กาวตัพพันติ (ว่า ก่อริยสังคือข้อปฏิบัติที่นำสู่ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดขึ้น ดังนี้)

Tam kho panidam dukkha-nirodha-gāminī-patipadā ariya-saccam bhāvetabbanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

-Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of the Path leading to the Cessation of Suffering should be developed.

12. Kata nana – กตญาณ (knowledge of function has been done) regarding dukkha-nirodha-gamini-patipada or magga

ตั้ง โข ประณีตทั้ง ทุกขะ นิโรธะ คามินี ประฏิปะทา ะริยะ สัจจัง กาวิตันติ

(ว่า ก่อริยสังคือข้อปฏิบัติที่นำสู่ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เราทำให้เกิดขึ้นได้แล้ว ดังนี้)

Tam kho panidam dukkha-nirodha-gāminī-patipadā ariya-saccam bhāvitanti me bhikkhave, Pubbe ananussutesu dhammesu, Cakkhum udapādi nānam udapādi pannā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

-Vision arose, insight arose, wisdom arose, clear knowledge arose, light arose in me regarding those unheard before, this Noble Truth of the Path leading to the Cessation of Suffering has been developed.

ยวาทะกัณฐะ เม ภิกขเว อิมสุ จะตฺตฺส อริยสฺส สัจฺเจสุ เอวํ ติ ปะริวັฏฺฐัง ทวาทะสาการัง ยะถากุตฺตัง ญาณะ ทัสสะนัง นะ สุวิสุทฺธัง อะโหสิ ฯ
(ลูกก่อนภิกษุทั้งหลาย ปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง มีปรีชาญาณสาม มีอาการสิบสอง เช่นนั้น ในอริยสัจทั้งหลายนี้ ยังไม่เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา อยู่เพียงใด)

Yāvakīvanca me bhikkhave imesu catūsu ariya-saccesu, Evan-ti-parivattam dvādasākāram yathābhūtam nāna-dassanam na suvisuddham ahoṣi,
-As my knowledge of these Four Noble Truths in 3 phases, 12 aspects altogether **was not clearly and completely understood** to me (Tathagata).

เนวะ ควาทัง ภิกขเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพริหมะเก สัสสะมะณะพราหฺมะณิยา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย สัสสะมะณะพราหฺมะณิยา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย อะนุตตะรัง ปัจฉัญญาสิง

(ลูกก่อนภิกษุทั้งหลาย ตลอดกาลเพียงนั้น เรายังไม่ปฏิญาณว่าได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์)

Neva tāvāham bhikkhave sadevake loke samārake sabrahmake, Sassamana-brāhmaniyā pajāya sadeva-manussāya, Anuttarṃ sammā-sambodhim abhisambuddho paccannāsim.

-I **did not declare** to the worlds with deities, mara, brahma, and all beings that I had attained the incomparable perfect self-enlightenment.

ยะโต จะ โข เม ภิกขเว อิมสุ จะตฺตฺส อริยสฺส สัจฺเจสุ เอวํ ติ ปะริวັฏฺฐัง ทวาทะสาการัง ยะถากุตฺตัง ญาณะ ทัสสะนัง สุวิสุทฺธัง อะโหสิ ฯ

(ลูกก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อใด ปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง มีปรีชาญาณสาม มีอาการสิบสองเช่นนี้ เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา)

Yato ca kho me bhikkhave imesu catūsu ariya-saccesu, Evan-ti-parivattam dvādasākāram yathābhūtam nāna-dassanam suvisuddham ahoṣi,

-As my knowledge of these Four Noble Truths in 3 phases, 12 aspects altogether **was thoroughly purified and understood** to me (Tathagata).

อะถาหัง ภิกขเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพริหมะเก สัสสะมะณะพราหฺมะณิยา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย สัสสะมะณะพราหฺมะณิยา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย อะนุตตะรัง ปัจฉัญญาสิง

(ลูกก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อนั้น เราปฏิญาณว่าได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ซึ่งอุตตร- สัมมาสัมโพธิญาณ ในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์)

Athāham bhikkhave sadevake loke samārake sabrahmake, Sassamana-brāhmaniyā pajāya sadeva-manussāya, Anuttarṃ sammā-sambodhim abhisambuddho paccannāsim.

- I **did declare** to the worlds with deities, mara, brahma, and all beings that I had attained the incomparable perfect self-enlightenment.

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุตตะปาที (ลูกก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ญาณและทศนะได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา)

Nānanca pana me dassanam udapādi,

- The wisdom arose in me

อะกุปปา เม วิมุตติ (ว่าความหลุดพ้นของเราไม่กลับกำเริบ)

Akuppā me vimutti,

- my supreme deliverance from all defilements is firm and indestructible

อะยะมันติมา ชาติ (ความเกิดขึ้นเป็นการเกิดครั้งสุดท้าย)

Ayam-antimā jāti,

- this is my last existence

นัตถิทานิ पुनंपะเวदि ฯ (บัดนี้ ความเกิดอีกย่อมไม่มี ดังนี้)

Natthidāni punabbhavoti

- there is no more renewed existence for me.

อิทมะโวจะ ภะคะวา ฯ (พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสธรรมปริยายอันนี้แล้ว)

Idam-avoca Bhagavā,

-Lord Buddha had already spoken about it.

อิตตะมณา ปญฺจะ วักคิชา ภิกขุ ภะคะวะ โต ภาสิตัง อะภินันฺทุง ฯ (พระภิกษุปัญจกัศย์ ก็มีใจยินดี เพลินกายิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า)

Attamanā panca-vaggiyā bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandum

-The group of five ascetics was glad and greatly rejoiced in this profound knowledge of the Blessed One.

อิมฺสฺมิญฺจะ ปะนะ เวชยากระระณฺสฺมิง กัณฺญะมานเณ (ก็แล เมื่อไวยชากรณ์นี้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอยู่)

Imasminca pana veyyā-karanasmim bhannamāne,

- After the discourse of these Noble Truths expounded by the Blessed One,

อาชฺสมะโต โภณทัณฺญุสสะ วิระชัง วิตะมะลัง ฐัมมะจักขุง อุตฺตะปาที (จักขุในธรรมอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแล้วแก่พระผู้อายุ โภณทัณฺญุสะ)

Āyasmato Kondannassa virajam vītamalam dhamma-cakkhum udapādi,

- dhammachakku (vision of Truth, perception of right and wrong, free from impurities/defilements) arose in Venerable Kondanna

"ยังกิญฺจิ สมนุทฺตะชะธมฺมิง สัพพันตัง นิโรธะธมฺมันติ" ฯ (ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอันเกิดขึ้นเป็นธรรมลา สิ่งทั้งปวงนั้นมีอันดับไปเป็นธรรมลา)

Yankinci samudaya-dhammam sabban-tam nirodha-dhammanti

-as 'Whatever with the nature of arising has the nature of ceasing'.

ปะวัตติเต จะ ภะคะวะตา ฐัมมะจักกเ (ก็ครั้นเมื่อธรรมจักร อันพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้ว)

Pavattite ca Bhagavatā dhamma-cakke,

-After the Blessed One had declared this great discourse: the Wheel of Dhamma,

ภุมมา เทวา สัพพะมะนุสฺสาวะสุง (เหล่าภุมเทวาก็ยังเสียงให้บันลือลั่น)

Bhummā devā saddamanussāvesum:

- the earthbound deities (bhumadevas) did the proclamation of approval loudly that:

"โธตัมภะคะวะตา พาราณะสียัง อิติปะตะเน มิกะทาเย อะนุดครั้ง ฐัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อัปปะฏิวัตติยัง สมะเณนะ วา พราหมะเณนะ วา เทวานะ วา มาระนะ วา พรหมุณา วา เณนะจิ วา โลกัสมินติ" ฯ (ว่านั่นจักรคือธรรม ไม่มีจักรอื่นผู้ใด อันพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้วในป่าอิสิปตนมฤคทายวันใกล้เมืองพาราณสี อันสมณะพราหมณ์ เทวดา มาร พรหม และใครๆในโลกยังไม่ให้ขึ้นไปได้แล้ว ดังนี้)

"Etam-Bhagavatā Bārānasiyam isipatane migadāye anuttaram dhamma-cakkam pavattitam, Appativattiyam samanena vā brāhmanena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti."

-This is the supreme Wheel of Dhamma that has been set in motion by the Blessed One at Isipatana, near Veranasi, and cannot be set or reversed by deva, mara, brahma, recluses or anyone in the world.

ภุมมานัง เทวานัง สัพพัง สุตฺวา จาคุมมะหาราชิกา เทวา สัพพะมะนุสฺสาวะสุง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าชั้นจาคุมหาราช ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าภุมเทวดาแล้ว ก็ยังเสียง ให้บันลือลั่น)

Bhummānam devānam saddam sutvā, Cātummahārājikā devā saddamanussāvesum

-The Angel of Jatucharah hear the voices of the Angel of Bhumma . Still the sound of loudness

จาคุมมะหาราชิกานัง เทวานัง สัพพัง สุตฺวา คาวะคิงสา เทวา สัพพะมะนุสฺสาวะสุง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าชั้นดาวคิงส์ ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นจาคุมหาราช แล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น)

Cātummahārājikānam devānam saddam sutvā, Tāvatisā devā saddamanussāvesum

-The Angel of Tavati hear the voices of the Angel of Jatucharah . Still the sound of loudness

ดาวะดิงสานัง เทวานัง สัททัง สุตวา ยามา เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าชั้นยามา ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นดาวะดิงแล้ว ก็ยังเสียงให้มันลือลั่น)

Tāvātimsānam devānam saddam sutvā, Yāmā devā saddamanussāvesum

-The Angel of Yama hear the voices of the Angel of Tavati . Still the sound of loudness

ยามานัง เทวานัง สัททัง สุตวา ทูสิตา เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าชั้นคูสิต ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นยามาแล้ว ก็ยังเสียงให้มันลือลั่น)

Yāmānam devānam saddam sutvā, Tusitā devā saddamanussāvesum

-The Angel of Tusita hear the voices of the Angel of Yama . Still the sound of loudness

คูสิทานัง เทวานัง สัททัง สุตวา นิมมานะระตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าชั้นนิมมานะระตี ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นคูสิตแล้ว ก็ยังเสียงให้มันลือลั่น)

Tusitānam devānam saddam sutvā, Nimmānaratī devā saddamanussāvesum

-The Angel of Nimmanarati hear the voices of the Angel of Tusita . Still the sound of loudness

นิมมานะระตีณัง เทวานัง สัททัง สุตวา ประระนิมมิตะวะสะวัตตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าชั้นประระนิมมิตะวัตตี ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นนิมมานะระตีแล้ว ก็ยังเสียงให้มันลือลั่น)

Nimmānaratīnam devānam saddam sutvā, Paranimmita-vasavattī devā saddamanussāvesum

-The Angel of Paranimmita-vasavatti hear the voices of the Angel of Nimmanarati . Still the sound of loudness

ประระนิมมิตะวะสะวัตตีณัง เทวานัง สัททัง สุตวา พรหมะกะยิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง ฯ

(เทพเจ้าเหล่าที่เกิดในหมู่พรหม ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นประระนิมมิตะวัตตีแล้ว ก็ยังเสียงให้มันลือลั่น)

Paranimmita-vasavattīnam devānam saddam sutvā, Brahma-kāyikā devā saddamanussāvesum

- The Angel that were born in the Brahma hear the voices of the Angel of Paranimmita-vasavattī . Still the sound of loudness

(After hearing these agreeable words of Bhumadevas, the deities in the upper realms from Chatummarajika, then Tavatimsa to Yama to Tusita to Nimmanarati to Paranimmitavasavatti proclaimed..... and heard in the brahma realms, they proclaimed from Brahma-parisajja to Brahma-parohita to Maha-brahma to Parittabha to Appamanabha to Abhassara to Parittasubha to Appamanasubha to Subhakinhaka to Vehapphala to Aviha to Atappa to Sudassa to Sudassi to the highest realm* – Akanitthaka proclaimed that:

31 realms or existences mentioned in the thread 'Trai Bhum Pra Ruang')

“เอตัมกะระคะดา พาราณะสสิยัง อิติปะตะเน มิคะทายะ อะนุคตัง ฐัมมะจักกิง ปะวัตติตัง อัปปะฏิวัตติตัง สะมะณะนะ วา พราหมณะนะ วา เทวานะ วา มาณะนะ วา พรหมุณา วา เคนะจิ วา โลกัสมินตี” ฯ

(ว่านั่นจักรคือธรรม ไม่มีจักรอื่นผู้ใด อันพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้ว ในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม แลใครๆในโลกยังไม่ให้เป็นไปได้แล้ว ดังนี้)

"Etam-Bhagavatā Bārānasiyam isipatane migadāye anuttaram dhamma-cakkam pavattitam, Appativattiyam samanena vā brāhmanena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti."

-This is the supreme Wheel of Dhamma that has been set in motion by the

Blessed One at Isipatana, near Veranasi, and cannot be set or reversed by deva, mara, brahma, recluses or anyone in the world.

อิติหะ เตนะ ขะเณนะ เตนะ มุหุตเตนะ ยาวะ พรหมะโลกา สัทโท อัททกัจฉติ ฯ

(โดยขณะหนึ่งครู่หนึ่งนั้น เสียงขึ้นไปถึงพรหมโลกด้วยประการฉะนี้)

Itiha tena khanena tena muhuttena, Yāva brahma-lokā saddo abbhuggacchi
-Thus for that moment, the voices of this proclamation spread to the Brahma world

อะชัญจะ ทะสะสะหัสสิ โลกะธาตุ สังกัมปิ สัมปะกัมปิ สัมปะเวธิ ฯ (ทั้งหมดนี้โลกธาตุนี้ ได้หวั่นไหวสะเทือนสะท้านกันไป)

Ayanca dasa-sahassī loka-dhātu, Sankampi sampakampi sampavedhi,
-All ten thousand worlds shaken and trembled in all directions,

อัมปะมาโน จะ โอปาโร โอภาโส โลก ปาตุระโหสิ (ทั้งแสงสว่างอันยิ่งใหญ่ประมาณ ได้ปรากฏแล้วในโลก)

Appamāno ca olāro obhāso loke pāturaḥosi,
- infinite sublime radiance appeared in the worlds,

อะตักกัมเมวะ เทวานัง เทวานูภาวัง ฯ (สว่างเทวานูภาพของเทพยดาทั้งหลายเสียดหมด)

Atikkammeva devānam devānubhāvam.
-surpassing the effulgence and powers of all celestial beings.

อะละ โข ภะกะวา อุทานัง อุทานสิ อัญญาสิ ะตะ โภ โกณฑัญญโณ อัญญาสิ ะตะ โภ โกณฑัญญโณ อิติหัง อาชัมมะโต โกณฑัญญัสสะ

(ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงเปล่งอุทานว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ ผู้เจริญ เพราะเหตุที่นั่นนามว่า อัญญาโกณฑัญญะนี้ นั่นเทียว)

Atha kho Bhagavā udānam udānesi, "Annāsi vata bho Kondanno, Annāsi vata bho Kondannoti." Itihidam āyasmato Kondannassa,
-Then the Blessed One uttered "Kondanna has realized (the Noble Truth), Kondanna has understood" thus,

"อัญญาโกณฑัญญโณ" เตวะ นามัง อะโหสิติ ฯ (ได้มีแล้วแก่พระผู้มีอายุโกณฑัญญะ ด้วยประการ ฉะนี้แล)

Anna-kondanno tveva nāmam, ahoṣīti
- the name Anna Kondanna was given.